

Дала, прерия

Дала физикалық географияда шөпті өсімдіктер өскен жазық, қоңыржай және солтүстік және оңтүстік жарты шардың субтропикалық белдеулері. Далаға тән ерекшелік - бұл ағаштардың мүлдем болмауы (жасанды екпелер мен су объектілері бойындағы орман белдеулерін есепке алмағанда). Тауларда биіктік белдеу (тау стеласы) қалыптасады; жазықтарда солтүстігінде орманды дала зонасы мен оңтүстігінде жартылай шөлейт зонаның арасында орналасқан табиғи аймақ. Атмосфералық жауын-шашын жылына 250-ден 450 мм-ге дейін. Қаңтардың орташа температурасы -3°C -ден -20°C -ге дейін, ал шілдеде $+18^{\circ}\text{C}$ -ден $+27^{\circ}\text{C}$ -ге дейін.

Даланың тән ерекшелігі - шөптесін бай өсімдіктермен жабылған алып жазықтардың иесіздігі. Жабық немесе жабық кілемді құрайтын шөптер: қауырсынды шөп, бетеге, ұсақ КОНОГ, көк шөп, қой және т.б.

Ұсақ омыртқалы жануарлар кесіртке, жылан, кейбір кемірушілер қысқы ұйқыға кетеді, ал ірі сүтқоректілер оңтүстік аудардарға орын ауыстырады, ал құстардың көпшілігі қыста ұшып кетеді. Пампада ірі шөпқоректі жануарлар тіршілік етеді. Негізгі түрі – гуанако (өркешсіз түйе), пампа бұғылары сақталған. Далаларға тән құстар – бозторғай, дуадақ. Бауырмен жорғалаушылардан кесіртке, қара жылан мекендейді. Прерияларда аномис техас жыланы тіршілік етеді. Жырқыш құстардан бүркіттер, дала бүркіті, қырандар мекендейді.

Прерия[1] (француз тілінде *prairie*, латын тілінде *partum* — шалғындық) — Солтүстік Американың орталығы бөлігіндегі үстіртті жазық өңір. Теңіз деңгейінен 500 — 1500 м биіктікте. Солтүстігінде Саскачеван өзенінің орта ағысынан оңтүстігінде Ред-Ривер өзенінің жоғарғы ағысына дейін, батысында Ұлы жазықтардан шығысында Мичиган көлінің оңтүстік жиегіне дейін созылып жатыр. Батысында Сеңгір таулары орналасқан. Прерия Солтүстік Американы мұз басуы және адамның орманды орынсыз кесуі салдарынан пайда болған. Солтүстігінде қара, оңтүстігінде қызғылт-қоңыр топырақ басым. Климаты континенттік; солтүстігін қоңыржай, оңтүстігін субтропиктік климаттық белдеу алып жатыр.

